TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİM SİSTEMİNDEKİ DÖNÜŞÜMÜN SAYISAL SONUÇLARI: ANTALYA ÖRNEĞİ

Hüsniye AKILLI*

ÖZET

Ülkemizde 2004 yılından itibaren yürürlüğe giren yerel yönetim mevzuatı ile daha çok yerel yönetimlerin organlarının oluşumu, görevleri, sorumlulukları konuları çerçevesinde ele alınan dönüşüm süreci kamu yönetimi literatürünün son yıllarda önemli bir tartışma alanı haline gelmiştir. Çalışmada bu süreç; belediye tüzel kişiliğinin elde edilmesine ilişkin nüfus ölçütünde, belediye, köy, mahalle gibi yönetsel birimlerin idari statülerinde ve hizmet alanı sınırlarında yapılan değişiklikler bağlamında, değişimi yansıtan sayısal verilerle Antalya örneğine de yer verilerek betimlenmeye ve irdelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada büyükşehir ilçe belediyesi sayısının her yeni kanuni düzenleme sonrası arttığı, nüfusça büyük belediyelerin daha da büyüyeceği ve bu belediyelere bağlanan idari birimlerin statülerinin ve böylece sayılarının da sürekli değişeceği, 5747 sayılı kanunla toplam 1120 belediye türünün idari statüsünde değişiklik yapılmak istendiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Nüfus, İdari Statü, İdari Sınır, Antalya.

ABSTRACT

The Quantitative Properties of the Transformation Process Due to Local Government System in Turkey: The Case of Antalya.

Due to the local government laws which were ratified since 2004, the transformation process that has mainly been studied with respect to the organization, duties and responsibilities of the local government bodies has been a major field of discussion in public administration literature. In this study it is aimed to highlight the quantitative properties of this transformation process by focusing on the criteria about demographic limits, changing administrative status and service areas of local governments with a special emphasize on the local governments in Antalya city. The findings of the study indicate several important points. First of all it is evident that the number of metropolitan district municipalities rise with every new legislation. It is also shown that densely populated municipalities are prone to more population rise. It is possible to suggest that the expansion of such municipalities will alter the legal status and the number of administrative units of these institutions. It is also found that the law numbered 5747 aims to change the administrative status of 1120 municipalities.

* Araştırma Görevlisi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Key Words: *Local Governments, Population Criteria, Administrative Status, Administrative Boundaries, Antalya.*

GİRİŞ

Ülkemizde il özel idareleri, belediyeler ve köyler olmak üzere üç kademeli bir yerel yönetim sistemi söz konusudur. Bu sistemin işleyişi yani yerel yönetimlerin kuruluşu, organları, yönetimi, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları 2004 yılından itibaren yürürlüğe giren yerel yönetim kanunları ile yeniden düzenlenmiştir;

- 1930 yılında kabul edilmiş olan 1580 sayılı Belediye Kanunu yerine 03.07.2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu,
- 1984 tarihli 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun yerine 10.07.2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu,
- 1987 tarihli 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu yerine 22.02.2005 tarihli 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve
- 06.03.2008 tarihinde 5747 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir.

Köy Kanunu ve İl Özel İdaresi Kanunu hariç diğer yerel yönetim mevzuatında, belediyelerin kuruluşlarına ilişkin nüfus ölçütünde ve kapsadıkları hizmet alanı sınırlarında yapılan değişikliklerle, belediye, köy, mahalle gibi yönetsel birimlerin idari statülerinde ve sayılarında önemli bir dönüşüm gerçekleşmiştir.

Nüfus ölçütü, idari sınır ve statülerdeki dönüşümü önceki ve sonraki haliyle yansıtabilecek temel gösterge; sayısal verilerdir. Bu açıdan araştırmanın amacı; değişen mevzuatın yarattığı dönüşüm sürecini, sayısal verilerle ve bu veriler ışığındaki yorumlarla irdelemektir. Araştırmada öncelikle tablolarla betimleyici bir anlatıma yer verilmiş, sonuç ve değerlendirme bölümünde sayısal değişimin ne gibi sonuçları olabileceği ortaya konmaya çalışılmıştır.

1. YEREL YÖNETİM KANUNLARI İLE BELEDİYELERİN KURULMASI İÇİN BELİRLENEN NÜFUS ÖLÇÜTÜNÜN DEĞİŞİMİ

1580 sayılı Belediye Kanununda bir yerleşmeye belediye tüzel kişiliğinin verilebilmesi için, son nüfus sayımına göre o yerleşimin **2000**'den fazla olması gerekmekte, bir köy veya meskûn sahaları arasında merkez ittihaz edilecek yere azami **500 metre** mesafesi bulunan birkaç köy veya köylerle, köy kısımlarının birleşerek belediye kurabileceği ifade edilmektedir. Bu ölçütleri ye-

rine getirerek bir kez belediye tüzel kişiliği kazanan bir yerleşme genel olarak birleştirmeler dışında hiçbir koşulda bu statüyü yitirmemektedir (Güler, 1992, s.19), çünkü kanun bunu geri alınamaz bir hak olarak görmüş ve tüzel kişiliğin kaybı konusunda herhangi bir hüküm getirmemiştir.

1580 sayılı Belediye Kanunu yerine kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 4. maddesine göre ise; il ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur ve belediye tüzel kişiliğini kazanmak isteyen yerleşim yerinin nüfusunun **5000** ve üzerinde olması gerekir. Nüfus artışı nedeniyle belediyelerin sayısal artışını ve kaynak israfını önlemek amacıyla nüfus ölçütünü 2000'den 5000'e çıkaran kanunun aynı maddesinde, içme- kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskûn sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına **5 kilometreden** daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamayacağı hükmü de getirilmiştir.

3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda büyükşehir belediyesi tüzel kişiliğini kazanabilme koşulu olarak nüfus ölçütüne ilişkin hükme yer verilmemişken, 5216 sayılı kanunun 4. maddesinde; son nüfus sayımına göre toplam nüfusu **750.000'den fazla olan** il belediyelerinin, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebileceği ifade edilmiştir.

5393 sayılı kanunun 11. maddesinde nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin, Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararname ile köye dönüştürüleceği ifade edilmiş, geçici 3. maddesinde de; kanunun yayımlandığı tarihte 2000 yılı genel nüfus sayımına göre nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak köye dönüştürme işleminin 31.12.2006 tarihine kadar uygulanmayacağı hükmü getirilmiştir. Ancak belediyelerin tüzel kişiliklerinin bu tarihe kadar kaldırılmasına ilişkin hüküm Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) çalışmaları nedeniyle ertelenmiş (Öner ve Şen, 2008, s.421) ve 2008 yılında yürürlüğe giren 5747 sayılı kanun ile de nüfusu 2000'in altına düşen küçük belediyelerin köye dönüştürülmesi işlemi yasal bir zemine kavuşturulmuştur. 5747 sayılı kanun tasarısı genel gerekçesinde, küçük belediyelerin kaynak oluşturma kapasitelerinin bulunmadığı, genel bütçe vergi gelirlerinden aktarılan paylara bağımlı hale geldikleri, düşük nüfusa sahip yerleşimlerde nüfus ile orantılı bir idari teşkilatın kurulması gerektiği, yeterli nüfus büyüklüğüne sahip olmayan belediyelerde kaynak sıkıntısı nedeniyle mali yapının bozulduğu, borçlarının giderek arttığı ve belediye hizmetlerinin de yeterli kalitede ve mevzuata uygun olarak verilemediği, kaynakların daha üst yerel yönetim ölçeği olan il özel yönetimlerinde toplanmasıyla hizmetlerin daha nitelikli verileceği belirtilmiştir.

Tablo 1. Yerel Yönetim Mevzuatı ile Belediye Tüzel Kişiliğinin Kazanılabilmesi İçin Belirlenen Nüfus Ölçütü

1580 sayılı Kanun	**5393 sayılı Kanun**	**3030 sayılı Kanun**	**5216 sayılı Kanun**	**5747 sayılı Kanun**
Yerleşimin son nüfus sayımına göre **2000**'den fazla olması gerekmektedir.	Belediye tüzel kişiliğini kazanmak isteyen yerleşim yerinin nüfusunun **5000** ve üzerinde olması gerekir.	Kanunda nüfus ölçütüne ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.	Toplam nüfusu **750.000'den fazla olan** il belediyelerinin, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebileceği ifade edilmektedir.	Nüfusu **2000**'in altına düşen belediyeler, ilk genel mahalli idare seçiminden geçerli olmak üzere köye dönüştürülmektedir.

Belediye tüzel kişiliğini kazanabilmek için nüfus ölçütünün neye göre ve hangi amaçlar doğrultusunda belirlenmesi gerektiği konusu bilimsel çalışmalarda "ölçek sorunu" olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda nüfus ölçütünün 2000'de kalmasını savunan bazı yaklaşımlara göre; müşterek ve medeni hizmetler hızlı bir şekilde karşılanabilecek, yeni iş alanları açılacak, köyden kente olan göç önlenebilecektir (Aktel vd., 2008, s.447; Pirler, 1988, s.449). Nüfus ölçütünün 5000 olması gerektiğini savunan yaklaşımlar daha çok ekonomik nedenlere dayalıdır; nüfus ölçütünün 2000'de kalması belediye sayısının artmasına neden olmakta, gönderilen devlet yardımı azalmakta ve hizmetin niteliği düşmektedir. Çoker'e göre (1981, s.84) küçük yerleşim yerlerinde hizmetleri yerine getirecek bir belediye örgütlenmesi kurmanın maliyeti yüksek olup nüfus az olduğu için böyle bir örgütlenmenin ekonomik ve verimli çalışması da mümkün olmamaktadır. Gürsoy'a göre ise (2008, s.91) küçük belediyeler istihdam ettikleri memur ve işçinin maaş ve ücretini ödemenin dışında bir hizmet ve yatırım yapamamaktadır.

Ülkemizde Belediye Kanunlarında nüfus ölçütüne ilişkin yapılan değişikliklerle belediye kurulması güçleştirilmiş, kaynak israfı önlenmeye, büyükşehir belediyesi olmanın koşulu ağırlaştırılarak siyasi nedenlerle statü değişimi engellenmeye ve belediye sayısındaki artışın önüne geçilmeye çalışılmıştır.

2. YEREL YÖNETİM KANUNLARI İLE İDARİ SINIR VE STATÜLERİN DEĞİŞİMİ

2.1. 5393 Sayılı Kanuna Göre İdari Sınır ve Statülerin Değişimi

Nüfus ölçütü dışında belediyelerin tüzel kişiliğinin kaldırılması konusunda 5393 sayılı belediye kanunda yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Kanun'un "tüzel kişiliğin sona erdirilmesi" başlıklı 11. maddesinde; meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına, 5 kilometreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzel kişiliğinin genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine müşterek kararname ile kaldırılarak bu belediyeye katılacağı, tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin mahallelerinin, katıldıkları belediyenin mahalleleri hâline geleceği ifade edilmiştir. Bu hükmüyle 5393 sayılı kanun, belediye ve köy tüzel kişiliğinin kaldırılması konusunu mesafe şartına bağlamıştır. Yasa koyucu il, ilçe veya nüfusu 50.000 ve üzerinde olan yerleşimlere 5 kilometre mesafeden daha yakın hale gelen yerleşimlerin hukuki varlıklarının ilgili yönetimlere devredilmesini öngörmüştür (Öner ve Şen, 2008, s.423). Belediye Kanununda il ve ilçe merkezlerinde kurulu belediyeler ile nüfusu 50.000'in üzerindeki belediyeler başat belediyeler olarak önemsetilmiştir. Kanunun mesafe şartı hükmüyle köy ve belediyelerin bu başat belediyelerin mahallesi haline gelmesi nedeniyle bu belediyeler sürekli ve sonu olmayan genişlemeye aday belediyeler haline gelmişlerdir. Çünkü her katılma sonrası sınırları yeniden belirlenecek ve genişleyecek olan belediyelerin 5 kilometre yakınında, statüsü kendi mahallesi olarak değişecek yeni yerleşim yerleri ortaya çıkacaktır (Kavruk, 2008, s.57).

2.2. 5747 Sayılı Kanuna Göre İdari Sınır ve Statülerin Değişimi

5747 sayılı kanunla;

- Büyükşehir belediye sınırları içinde 43 yeni ilçe belediyesi kurulmuş (Madde 1),
- İlk kademe ve bazı büyükşehir ilçe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak, bu belediyelerin sınırları içindeki mahalleler, bir büyükşehir ilçe belediyesinin mahalleleri haline getirilmiştir (Madde 1 ve 2),
- Nüfusu 2000'in altına düşen belediyeler ise köye dönüştürülmüştür (Geçici Madde 1).

Kanun'un gerekçesinde nüfusu 2000'in altına düşerek köye dönüştürülen belediyelerin ve tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı olduğu ilçe belediyesine mahalle

olarak katılacak ilk kademe belediyelerinin borçları tablo 2'de yer alan rakamlarla ifade edilmiş, idari yapılarının değiştirilmesi konusunda tedbir alınmadığı takdirde bunların hizmet yerine borç üreten yapılara dönüşmelerinin kaçınılmaz hale geleceği vurgulanmıştır (www.tbmm.gov.tr/. sirasayi/donem23/yil01/ss117m.htm)

Tablo 2. 5747 Sayılı Kanunla Köye Dönüştürülen Belediyelerin ve Tüzel Kişiliği Kaldırılarak Bağlı Olduğu İlçe Belediyesine Mahalle Olarak Katılacak İlk Kademe Belediyelerinin Borçları

	2006 Yılında Yapılandırılan Borç Miktarı (TL)	Aradan Geçen Sürede Yeniden Biriken Borç Miktarı (TL)	İller Bankasına Borç Miktarı (TL)
Köye dönüştürülen belediyeler	80 milyon TL	55 milyon TL	65 milyon TL
Tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı olduğu ilçe belediyesine mahalle olarak katılacak ilk kademe belediyeleri	174 milyon TL	128 milyon TL	23 milyon TL

5747 sayılı kanunda köye dönüştürülmesi gereken 862 belediyenin isimleri ekli bir liste halinde sıralanmıştır. Ancak kanunun, nüfusu 2000'in altına düşen belediyelerin köye dönüştürülmesine ilişkin olan geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasına yönelik olarak, Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Anayasa Mahkemesine iptal davası açılmış, bu davaya ilişkin Anayasa Mahkemesi Kararı 6 Aralık 2008 tarihinde 27076 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Yayınlanan kararda 862 belediyeden;

• Türkiye İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen adrese dayalı nüfus sayımı sonuçlarına yasal süresi içinde iptal davası açanların,

• Yasa'nın yürürlüğe girdiği 22.3.2008 tarihinden önce 5393 sayılı Yasa'nın 8. maddesi uyarınca yapılan katılma işlemi ile nüfusu 2000'in üzerine çıkanların,

• "Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler " listesinde yer alanların,

"belediye" statülerini koruyacakları, 29 Mart 2009 tarihinde yapılacak mahalli idareler seçimlerine belde olarak katılacakları ifade edilmiştir.

5747 sayılı kanun ile köye dönüştürülmesi kabul edilen 862 belediyeden hangilerinin Anayasa Mahkemesi Kararına göre 29 Mart 2009 tarihinde yapılacak mahalli idareler seçimlerine köy ve mahalle statüsüyle katılacağı yani kaç belediyenin statüsünü koruduğu Yüksek Seçim Kurulunun resmi web sitesinde yayınlamıştır. Yüksek Seçim Kurulu'nun 2009/ 153 nolu kararı ile 862 belediyeden; 7'sinin köy, 19'unun bağlı olduğu il veya ilçe belediyesine mahalle olarak, geriye kalan 836 beldenin ise belediye olarak seçimlere katılacağı ifade edilmiş (http://www.ysk.gov.tr/ysk/index.html), sonuçta 5747 sayılı kanunda köye dönüştürülmek üzere listelenen 862 belediyeden 836'sı statüsünü korumuştur.

Kamuoyunda daha çok nüfusu 2000'in altına düşen belediyelerin kapatılması bağlamında gündeme gelmiş olan ve "ölçek reformu yasası" (Arıkboğa, 2008, 32) olarak da adlandırılan 5747 sayılı kanun, büyükşehir belediyesi sınırlarında ilk kademe belediyelerinin varlığına son vermiş, 16 büyükşehir belediyesini ilçeli büyükşehir belediyesi haline getirmiş, tüzel kişilikleri sona erdirilen belediyelerin mahallelerini ilçe belediyeleri altında birleştirmiştir. Büyükşehir hizmet alanında sadece büyük olan belediyelere yani büyükşehir ve ilçe belediyelerine hayat şansı tanımıştır (Kavruk, 2008, s.57).

5747 sayılı kanun, tasarı halindeyken TBMM Başkanlığı'na verilmek üzere İçişleri Komisyonunca hazırlanan bir raporda; İçişleri, Adalet ve Maliye Bakanlıkları ile Türkiye Belediyeler Birliği temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen bir toplantıda tasarının incelendiği ve tasarıya ilişkin aşağıdaki lehte ve aleyhte düşüncelerin ifade edildiği belirtilmiştir (www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss117m.htm).

Tasarının lehinde olmak üzere;

•Bu düzenlemenin, yerel yönetim reformunun önemli bir parçası ve tamamlayıcısı olduğu,

Tasarıyla,

•Çok parçalı yerel yönetim yapısına son verildiği,

•Yerel yönetimlere paralel merkezi yönetim teşkilatı/ilçeler kurulduğu,

•Eğitim, sağlık, güvenlik ve sosyal yardım gibi merkezi yönetimin sorumlu olduğu hizmetlerin halka daha yakın idari birimlerce sunulmasının sağlandığı,

•Yerel yönetim sayıları, uluslararası eğilimlere uygun olarak optimal nüfus ve alan büyüklüğüne kavuşturulduğu,

•Şehirlerde yaşam kalitesinin artırılmasının hedeflendiği belirtilmiştir.

Aleyhte olmak üzere;

•Tasarının yerel yönetimleri zayıflatacağı,

•Düzenlemenin kapsamına giren yaklaşık 1.200.000 kişinin psikolojik çöküntü içinde olduğu,

•Belediyelerin kapatılmasının köyden göçü arttıracağı,

•Belediye statüsünün kazanılmış hak olduğu ve halkın rızası alınmadan belediyelerin kapatılmasının hukukun genel ilkelerine aykırı olduğu bu bağlamda referandum yapılması gerektiği,

•Ülkemizin doğal ve kültürel kaynaklarının ortaya çıkarılması ve korunmasında belediyelere ihtiyaç duyulduğu,

•Belediyelerin kapatılmasında nüfusun tek ölçüt olarak alınmasının doğru olmadığı,

•Adrese dayalı nüfus kayıt sisteminin sağlıklı sonuçlar vermediği,

•Tasarıyla siyasi amaçlı tasarrufta bulunulduğu,

•Birçok Avrupa ülkesinde yerel yönetim sayısının ülkemizdekinden fazla olduğu ifade edilmiştir.

2.3. 3030 Sayılı Kanuna Göre İdari Sınır ve Statülerin Değişimi

1580 sayılı Belediye Kanunu'na dayalı modelin özellikle metropol nitelikteki kentlerin yönetimi için yetersiz kaldığının anlaşılması üzerine 1982 Anayasasındaki bir maddeye dayanılarak 25 Mart 1984 tarihinde yapılan yerel seçimlerden itibaren uygulanmak üzere yerel seçimlerle ilgili 2972 sayılı kanunda, merkezinde birden çok ilçe bulunan illerde birer büyükşehir belediyesi oluşturulması öngörülmüştür. Yerel seçimlerden önce, 195 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile konu düzenlenmiş ve yerel seçimlerin ardından, 09 Temmuz 1984 tarihinde büyükşehir belediyelerinin yönetimine ilişkin 3030 sayılı kanun yürürlüğe girmiştir (Erençin, 2004, s.61).

1984 yılından önce bir ilin merkez belediyesinin sınırları içinde birden çok ilçe bulunduğu taktirde, bu ilçelerin her birinde ayrı ayrı belediyeler değil, belediye şubeleri kurulurdu. Ankara Belediyesi sınırları içerisinde, Çankaya Yenimahalle ilçelerinin ayrı ayrı belediyeleri değil, şubeleri vardı. 3030 sayılı kanunla birlikte iki düzlemli bir belediye düzenine geçilmiş olmakla birlikte büyük kentlerdeki belediyecilik düzeni köklü bir biçimde değiştirilmiş (Milli Prodüktivite Merkezi, 2006, s.17), Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerde özel bir yönetim biçimi oluşturulmuştur. Merkezde birden çok ilçesi olan bu üç büyük il için 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, belediyelere merkezden aktarılan kaynakların çoğalması nedeniyle bazı orta büyüklükteki iller de büyükşehir belediyesi olabilmek için siyasi baskılara başlamıştır (Öztekin, 2005:328). Daha sonra 3306 sayılı kanunla Adana'da, 3391 sayılı kanunla Bursa'da, 3398 sayılı kanunla Gaziantep'de, 3399 sayılı kanunla Konya'da ve 3508 sayılı kanunla Kayseri'de olmak üzere 5 ilin merkezinde ilçeler kurularak yeni büyükşehir belediyeleri kurulmuştur.

1993 yılında ise 3030 sayılı kanunda yapılan bir değişiklikle bir başka tür büyükşehir belediyesi oluşturma yoluna gidilerek; Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin, Samsun il belediyeleri 504 No'lu "Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş, belediye sınırları içinde "ilçe belediyeleri" yerine "alt kademe belediyeleri" oluşturulmuştur.

Yukarıda sayılan 15 il dışında 2000 yılında çıkarılan 593 No'lu KHK ile Adapazarı ili de büyükşehir statüsüne alınmış, hem alt kademe hem de ilçe belediyesine sahip büyükşehir olarak yapılandırılmıştır. Böylece ülkemizde Büyükşehir belediyesi sayısı 16'ya yükselmiştir. Bu 16 büyükşehir belediyesinin hangi yıl ve hangi mevzuatla kurulduğu Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Yıllar ve Mevzuatları İtibarıyla Ülkemizde Kurulan Büyükşehir Belediyeleri

YIL	KURULAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ	KANUN
1984	Ankara, İstanbul, İzmir	3030 Sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun
1986	Adana	3306 Sayılı Adana İlinde Seyhan ve Yüreğir Adıyla İki İlçe Kurulması Hakkında Kanun
1987	Bursa	3391 Sayılı Bursa İli Merkezinde Osmangazi, Yıldırım ve Nilüfer Adıyla Üç İlçe Kurulması Hakkında Kanun
1987	Gaziantep	3398 Sayılı Gaziantep İli Merkezinde Şehitkâmil ve Şahinbey Adıyla İki İlçe Kurulması Hakkında Kanun
1987	Konya	3399 Sayılı Konya İli Merkezinde Karatay, Selçuklu ve Meram Adıyla Üç İlçe Kurulması Hakkında Kanun
1988	Kayseri	3508 Sayılı Kayseri İl Merkezinde Melik Gazi ve Kocasinan Adıyla İki İlçe Kurulması Hakkında Kanun
1993	Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin, Samsun	504 No'lu Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
2000	Sakarya	593 No'lu Sakarya İlinde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

2.4. 5216 Sayılı Kanuna Göre İdari Sınır ve Statülerin Değişimi

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda Büyükşehir Belediyesi; "en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan, kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan, idari ve mali özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanmıştır.

İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin; büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabileceği hükmü getirilmiştir. Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan belediyelerin, büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşeceği, diğer belediyeler ile köylerin ise tüzel kişiliklerinin kalkacağı, tüzel kişiliği kalkan belediyelerin katılacağı ve köylerin mahalle olarak bağlanacağı belediyelerin, Bakanlar Kurulu kararında belirtileceği ifade edilmiştir.

Kanunun geçici ikinci maddesiyle mevcut 16 büyükşehir belediyesinin idari sınırları ve bu sınırlar içindeki ilçe ve ilk kademe belediyelerinin durumu yeniden yapılandırılmıştır:

- Alt kademe belediyelerinin yerine "ilk kademe belediyeleri" ifadesi kullanılmıştır.

- Büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülki sınırı olarak belirlenmiştir. İstanbul il sınırları içinde ne kadar ilçe varsa "ilçe belediyesi" adı ile, ne kadar belde belediyesi varsa "ilk kademe belediyesi" adı ile İstanbul ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi sınırları içine alınmıştır. Yani mülki sınırlar içinde hiç köy bırakılmayarak, bu iki il tamamıyla şehir ilan edilmiştir (Kavruk, 2008, s.60).

- Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla;

— nüfusu bir milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre,

— nüfusu bir milyondan iki milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı otuz kilometre,

— nüfusu iki milyondan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırının, büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturacağı ifade edil-

miştir. Bu hükmü ile kanun literatürde "pergel kanunu" olarak ifade edilmeye başlanmıştır. Pergel hesabıyla büyükşehir belediyesinin sınırları değişmiş, çizilen dairenin sınırları içinde kalan ilçe belediyeleri, büyükşehir ilçe belediyesine; belde belediyeleri büyükşehir ilk kademe belediyesine dönüştürülmüş, köylerin tüzel kişilikleri kaldırılmış ve mahalle olarak büyükşehir içindeki belediyelere bağlanmışlardır. Ancak orman köylerinin tüzel kişiliğine dokunulmamıştır. Kanunla Adapazarı büyükşehir belediyesinin hem ilçeli, hem de ilk kademeli büyükşehir olma özelliği diğer büyükşehir belediyelerinde de söz konusu olmuştur. Büyükşehir belediye tüzel kişiliğinin kazanılması nüfus olarak zorlaştırılmış ancak 16 büyükşehir belediyesinin sınırları genişletilmiş, sınırlar içinde kalan yerleşim merkezlerinin büyükşehir belediyesi hizmet alanı kapsamına alınmasıyla birlikte, ülkemizdeki büyükşehir ilçe ve ilk kademe belde belediyelerinin sayıları artırılmıştır. Böylece 5216 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce toplam 58 olan büyükşehir ilçe belediyesi sayısı 101'e, 31 olan büyükşehir alt kademe belediyelerinin sayısı 283'e çıkmıştır.

3. başlık altında anlatmaya çalışılan 5393, 5747, 3030 ve 5216 sayılı kanunlar çerçevesinde, ülkemizdeki idari sınır ve idari statülerde meydana gelen değişim Tablo 4'te özetlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 4. Yerel Yönetim Kanunlarını ve Yüksek Seçim Kurulu Kararına Göre İdari Sınır Ve Statülerde Dönüşüm.

5393 sayılı Kanun	3030 sayılı Kanun	5216 sayılı Kanun	5747 sayılı Kanun	2009/ 153 nolu Yüksek Seçim Kurulu Kararı
Meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu **50.000** ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına, **5 kilometreden daha yakın duruma gelen** belediye ve köylerin tüzel kişiliği; genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması	Kanunda Belediye Statüleri • Büyükşehir Belediyesi • Büyükşehir İlçe Belediyesi • Büyükşehir Alt Kademe Belediyesi olarak sınıflandırılmıştır.	• Alt kademe belediyeleri ilk kademe belediyesine dönüşmüştür. Büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülki sınırı olarak belirlenmiştir. İstanbul il sınırları içinde ne kadar ilçe varsa "ilçe belediyesi" adı ile, ne kadar belde belediyesi varsa "ilk kademe belediyesi" adı ile İstanbul ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi sınırları içine alınmıştır. Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul	• İl kademe belediyeleri kaldırılmıştır. • Büyükşehir sınırları içinde yeni büyükşehir ilçe belediyeleri kurulmuştur. • İlk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kalkarak, bu ilk kademe belediyelerinin sınırları içindeki mahalleler, bir büyükşehir ilçe	5747 sayılı kanun ile köye dönüştürülmesi kabul edilen 862 belediyeden hangilerinin Anayasa Mahkemesi Kararına göre 29 Mart 2009 tarihinde yapılacak mahalli idareler seçimlerine köy ve mahalle statüsüyle katılacağı, kaç belediyenin statüsünü koruduğu Yüksek Seçim Kurulunun resmi web sitesinde yayınlamıştır; Buna göre 862

5393 sayılı Kanun	3030 sayılı Kanun	5216 sayılı Kanun	5747 sayılı Kanun	2009/ 153 nolu Yüksek Seçim Kurulu Kararı
durumunda Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine müşterek kararname ile kaldırılarak bu belediyeye katılır. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin mahalleleri katıldıkları belediyenin mahalleleri haline gelir.		• edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla; —nüfusu bir milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, —nüfusu bir milyondan iki milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı otuz kilometre, —nüfusu iki milyondan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturacağı ifade edilmiştir. • Yeni sınırlar içinde kalan; —İlçe belediyeleri büyükşehir ilçe belediyesine, —Belde Belediyeleri büyükşehir ilk kademe belediyesine, —Köyler mahalleye dönüşmüştür.	belediyesinin mahalleleri haline getirilmiştir. • Bazı büyükşehir ilçe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri büyükşehir sınırı içindeki bir başka büyükşehir ilçe belediyesinin mahallesi haline getirilmiştir. • Nüfusu 2000'in altına düşen belediyeler köye dönüştürülmüştür.	belediyeden; 7'sinin köy, 19'unun bağlı olduğu il veya ilçe belediyesine mahalle olarak, Geriye kalan 836 beldenin ise belediye olarak katılacağı ifade edilmiştir. 19'unun bağlı olduğu il veya ilçe belediyesine mahalle olarak, Geriye kalan 836 beldenin ise belediye olarak katılacağı ifade edilmiştir.

Yerel yönetim kanunları ile değişen büyükşehir ilçe, alt kademe ve ilk kademe belediye sayılarının 16 büyükşehirdeki dağılımı Tablo 5'te gösterilmiştir. Tablodan belediyelerin sayısal değişimi yanında belediye türlerinin de değişimi izlenmektedir. 5216 sayılı Kanunla alt kademe belediyelerinin yerine ilk kademe belediye türlerinin oluşturulduğu ve 3030 sayılı Kanuna göre kurulan alt kademe ve ilçe belediyesi toplam sayısının, yukarıda değinilen pergel hesabıyla sınırların tespit edilmiş olması nedeniyle 5216 sayılı Kanunla yaklaşık 4 kat arttırıldığı görülmektedir. 5747 sayılı Kanunun gerekçesinde, 5216 sayılı Kanunla büyükşehirlerin sınır genişlemesi sırasında irili ufaklı çok sayıda belde belediyesinin ilk kademe belediyesi olarak büyükşehire dahil edildiği, büyükşehir kapsamındaki küçük ölçekli belediyelerin yeni bir ölçek ve alan düzenlemesine tabi tutulmasının önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıktığı ifade edilerek,

Tablo 5'te görüldüğü gibi büyükşehir belediyeleri hizmet alanındaki belediye türleri ilçe belediyesi olarak tek tipleştirilmiş ve sayısal olarak azaltılmıştır.

Tablo 5. Yerel Yönetim Kanunlarına Göre 16 Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde Kalan Belediye Türleri ve Sayıları

	3030 sayılı Kanuna Göre*		5216 sayılı Kanuna Göre**		5747 sayılı Kanun Sonrası 2009 Yılı Yerel Seçimlerine Katılanlar***	
	Belediye Türü	Sayı	Belediye Türü	Sayı	Belediye Türü	Sayı
ADANA	İlçe Belediyesi	2	İlçe Belediyesi	3	İlçe Belediyesi	5
	Alt Kademe Belediyesi	Yok	İlk Kademe Belediyesi	17		
ANKARA	İlçe Belediyesi	8	İlçe Belediyesi	15	İlçe Belediyesi	16
	Alt Kademe Belediyesi	Yok	İlk Kademe Belediyesi	21		
ANTALYA	İlçe Belediyesi	Yok	İlçe Belediyesi	Yok	İlçe Belediyesi	5
	Alt Kademe Belediyesi	3	İlk Kademe Belediyesi	14		
BURSA	İlçe Belediyesi	3	İlçe Belediyesi	7	İlçe Belediyesi	7
	Alt Kademe Belediyesi	Yok	İlk Kademe Belediyesi	18		
DİYARBAKIR	İlçe Belediyesi	Yok	İlçe Belediyesi	Yok	İlçe Belediyesi	4
	Alt Kademe Belediyesi	3	İlk Kademe Belediyesi	6		
ERZURUM	İlçe Belediyesi	Yok	İlçe Belediyesi	1	İlçe Belediyesi	3
	Alt Kademe Belediyesi	3	İlk Kademe Belediyesi	6		
ESKİŞEHİR	İlçe Belediyesi	Yok	İlçe Belediyesi	Yok	İlçe Belediyesi	2
	Alt Kademe Belediyesi	3	İlk Kademe Belediyesi	5		
GAZİANTEP	İlçe Belediyesi	2	İlçe Belediyesi	3	İlçe Belediyesi	3
	Alt Kademe Belediyesi	Yok	İlk Kademe Belediyesi	5		
İSTANBUL	İlçe Belediyesi	27	İlçe Belediyesi	32	İlçe Belediyesi	39
	Alt Kademe Belediyesi	Yok	İlk Kademe Belediyesi	41		
İZMİR	İlçe Belediyesi	9	İlçe Belediyesi	19	İlçe Belediyesi	21
	Alt Kademe Belediyesi	Yok	İlk Kademe Belediyesi	38		
KAYSERİ	İlçe Belediyesi	2	İlçe Belediyesi	5	İlçe Belediyesi	5
	Alt Kademe Belediyesi	Yok	İlk Kademe Belediyesi	19		
KOCAELİ	İlçe Belediyesi	Yok	İlçe Belediyesi	6	İlçe Belediyesi	12
	Alt Kademe Belediyesi	3	İlk Kademe Belediyesi	38		
KONYA	İlçe Belediyesi	3	İlçe Belediyesi	3	İlçe Belediyesi	3
	Alt Kademe Belediyesi	Yok	İlk Kademe Belediyesi	4		
MERSİN	İlçe Belediyesi	Yok	İlçe Belediyesi	Yok	İlçe Belediyesi	4
	Alt Kademe Belediyesi	3	İlk Kademe Belediyesi	22		
SAKARYA	İlçe Belediyesi	2	İlçe Belediyesi	6	İlçe Belediyesi	10
	Alt Kademe Belediyesi	10	İlk Kademe Belediyesi	15		
SAMSUN	İlçe Belediyesi	Yok	İlçe Belediyesi	1	İlçe Belediyesi	4
	Alt Kademe Belediyesi	3	İlk Kademe Belediyesi	14		
TOPLAM	İlçe Belediyesi: 58 Alt Kademe Belediyesi: 31		İlçe Belediyesi: 101 İlk Kademe Belediyesi: 283		İlçe Belediyesi: 143	

Kaynak: * Ali Öztekin, Yönetim Bilimi, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2005:328–330.

** http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Mahalli/İstatistiksel/BSB_Ilce_ve_IlkKademeBeledşyeleri.zip

***http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Home/Dokumanlar/secime_girecek_adaylar.xls

Yerel yönetim kanunlarıyla idari statülerde meydana gelen dönüşüm, tablo 6'da yer alan belediye türlerine ilişkin sayısal veriler üzerinden izlenebilir.

Tablo 6. Yerel Yönetim Kanunlarına Göre Belediye Türlerindeki Sayısal Değişim

	3030 Sayılı Kanuna Göre*	5216 Sayılı Kanuna Göre**	5747 Sayılı Kanuna Göre**	Yerel Seçime Katılan Belediyeler (29 Mart 2009)*** (Belediye Sayılarının Son Durumu)
Büyükşehir Belediyesi	16	16	16	16
Büyükşehir İlçe Belediyesi	58	100	142	143
Büyükşehir Alt Kademe Belediyesi	31	Bu statüde belediye yok	Bu statüde belediye yok	Bu statüde belediye yok
Büyükşehir İlk Kademe Belediyesi	Bu statüde belediye yok	283	Bu statüde belediye yok	Bu statüde belediye yok
İl Belediyesi	65	65	65	65
İlçe Belediyesi	850	750	750	749
Belde Belediyesi	2208	2011	1132	1974
TOPLAM BELEDİYE SAYISI	3228	3225	2105	2947

Kaynak: * DİE, Türkiye İstatistik Yıllığı, 2005: 27.

**http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Home/Dokumanlar/5747_gore_bel_son_durumu.doc

*** http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Home/Dokumanlar/secime_girecek_adaylar.xls

Tablo 6'ya göre;

- Büyükşehir belediyesi ve il belediyesi sayılarının tüm kanunlarda korunduğu,
- Büyükşehir ilçe belediyesi sayısının her yeni kanuni düzenlemeyle arttığı,[1]
- Alt kademe belediye statüsünün 3030 sayılı kanundan sonra ortadan kaldırıldığı,
- Sadece 5216 sayılı kanunla ilk kademe belediye statüsüne yer verildiği ve 5747 sayılı kanunla tasfiye edildikleri,
- 5216 ve 5747 sayılı kanunla 100 kadar ilçe belediyesinin tüzel kişiliğine son verildiği,

[1] 3030 sayılı kanuna göre büyükşehir sınırları içinde 58 ilçe belediyesi oluşturulmuşken, bu sayı 5216 sayılı kanunla meydana gelen sınır genişlemesi sonucu 100'e ulaşmıştır. Ancak bir üstteki tabloda (Tablo 6'da) bu sayı 101 olarak yer almaktadır. Ancak her iki veri de İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü resmi web sitesinden alınmıştır.

- Belde belediyelerinin 3030 sayılı kanuna nazaran azaldığı,
- 5747 sayılı Kanunla toplam 1120 belediye türünün idari statüsünde değişiklik yapılmış olduğu görülmektedir. Kanunla, bu belediyelerden 862 adet belde belediyesi, nüfusu 2000'in altında kaldığı için köye dönüştürülmüştür.

5747 sayılı Kanunla lağvedilen 283 ilk kademe belediyesinden; 35'i ilçe belediyesine, 8'i büyükşehir dışına çıkarılarak belde belediyesine, 239'u bağlı olduğu ilçe belediyesine bağlanarak mahalleye, 1'i büyükşehir dışına çıkarılarak köye dönüştürülmüştür (www.mahalli-idareler.gov.tr).

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün resmi web sayfasında yer verilen "29 Mart Mahalli İdareler Seçiminde Seçilecek Mahalli İdare Organlarının Üye Sayıları" başlıklı tablodaki bilgiler özetlenerek yukarıdaki tabloya yansıtılan "yerel seçime katılan belediyeler" başlıklı sütun ile belediye sayılarına ilişkin son durumun verilmiş olunacağı düşünülmüştür. Buna göre 16 büyükşehir belediyesine sahip ülkemizde büyükşehir sınırları içerinde 143 adet büyükşehir ilçe belediyesi bulunmakta, il, ilçe ve belde belediyeleri ile toplam belediye sayımız 2947 olmaktadır.

3. DEĞİŞEN YEREL YÖNETİM KANUNLARINA GÖRE ANTALYA'DA DÖNÜŞÜM SÜRECİNİN SAYISAL ÖZELLİKLERİ

3.1. 504 No'lu "Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"

Antalya 02.09.1993 tarihli 504 no'lu "Yedi İlde Büyükşehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile Büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşmuştur. Kanun Hükmünde Kararnamenin 1. maddesinin 2. fıkrasında belediye sınırları içinde ayrıca ilçelerin oluşturulmayacağı, alt kademe belediyelerinin kurulacağı, bunlara verilecek ad ile sahip olacakları nüfus ölçüleri ve sınırlarının tespiti esaslarının Bakanlar Kurulu'nca belirleneceği ifade edilmiştir. Buna göre Antalya Büyükşehir belediyesi sınırları içinde Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa olmak üzere üç alt kademe belediyesi kurulmuştur.

3.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

504 nolu KHK ile yapılan değişikliğin ardından 11 yıl sonra 23 Temmuz 2004 tarihinde 5216 sayılı kanunla, 3 alt kademe belediyeli Antalya Büyükşehir Belediyesi, 14 ilk kademe belediyesine sahip bir büyükşehir haline getirilmiş, büyükşehirin sınırları genişletilmiştir. 3030 sayılı kanun yürürlükte iken 42.000 hektar (420 kilometre kare) olan yetki alanı 5216 sayılı kanunla 141.719 hektara (1417.19 kilometre kare) yükseltilmiştir (www.antalya.bel.tr/tr/bel_kurumsal/yetki_alani.cfm). Tablo 7'de büyükşehir belediye sınırları içindeki alt ve ilk kademe belediyelerine yer verilmiştir.

Tablo 7. 504 Nolu KHK ve 5216 Sayılı Kanuna Göre Antalya Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki Belediyeler

504 Nolu KHK	3 Alt Kademe Belediyesi	Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa
5216 sayılı Kanun	14 İlk Kademe Belediyesi	Aksu, Beldibi, Çalkaya, Çığlık, Doyran, Döşemealtı, Düzlerçamı, Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa, Pınarlı, Varsak, Yeşilbayır, Yurtpınar

5216 sayılı Kanun ile valilik merkez kabul edilerek çizilen sınırlar içerisinde kalan tüm köyler mahalleye dönüşerek ilk kademe belediyelerine bağlanmışlardır. Tablo 8'de Antalya büyükşehir belediyesi sınırlarına dahil olan köylerin hangi ilk kademe belediyesinin mahallesi haline geldikleri gösterilmiştir.

Tablo 8. Tüzel Kişiliği Sona Ererek Mahalleye Dönüşen Köyler ve Bağlandıkları İlk Kademe Belediyeleri

	Köyler	**Bağlandıkları İlk Kademe Belediyeleri**
1	Başköy	Kepez
2	Boztepe	Çalkaya
3	Çıplaklı	Döşemealtı
4	Dumanlar	Yurtpınar
5	Karatepe	Doyran
6	Solak	Aksu
7	Yenidumanlar	Yurtpınar

Büyükşehir mücavir alanına dahil olan orman köylerinden; Akdamlar, Bahtılı, Çağlarca, Geyikbağırı Doyran'a; Aşağıkaraman, Çamlıca, Duacı, Kızıllı, Kirişçiler, Odabaşı Kepez'e; Fettahlı Pınarlı'ya; Gaziler, Kurşunlu Topallı Varsak'a, Hisarçandır, Hacısekiler Konyaaltı'na, İhsaniye Yurtpınar'a, Karaçallı, Kemerağzı, Kumköy, Özlü (Kundu) Çalkaya'ya olmak üzere ilk kademe belediyelere bağlanmışlardır.

3.3. 5747 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5216 sayılı Kanunla Büyükşehir sınırlarında meydana gelen değişimin üzerinden henüz dört yıl geçmişken 22 Mart 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5747 sayılı kanunla Antalya ili sınırları içerisinde 5 yeni ilçe kurulmuş ilk kademe belediyeleri tasfiye edilmiştir. Tümü 5216 Sayılı Kanuna göre Antalya Büyük-

şehir Belediyesi yetki alanı içerisinde kalan 5 yeni ilçe belediyesi ile birlikte Antalya'nın ilçe sayısı 19'a (Akseki, Alanya, Demre, Elmalı, Finike, Gazipaşa, Gündoğmuş, İbradı, Kaş, Kemer, Korkuteli, Kumluca, Manavgat, Serik, Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Aksu, Döşemealtı) yükselmiş, yeni kurulan beş ilçede 2007 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre toplam nüfus 913 bin 568 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 9'da görüldüğü üzere 5 ilk kademe belediyesi (Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Çalkaya (Aksu), Döşemealtı) büyükşehir ilçe belediyesi olmuş, 9 ilk kademe belediyesinin ise (Varsak, Beldibi, Doyran, Yurtpınar, Aksu, Pınarlı, Düzlerçamı, Çığlık, Yeşilbayır) tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri bu 5 büyükşehir ilçe belediyesinin mahallesi haline gelmiştir.

Tablo 9. Antalya Büyükşehir Belediyesi İlk Kademe Belediyelerinde İdari Statü Değişimi

	Belediyeler	**Yapılan Değişiklik**
1.	Muratpaşa Belediyesi	İlçe olmuştur.
2.	Kepez Belediyesi	İlçe olmuştur.
3.	Konyaaltı Belediyesi	İlçe olmuştur.
4.	Çalkaya Belediyesi	İlçe olmuştur. Çalkaya İlçesinin adı Aksu olarak değiştirilmiştir
5.	Döşemealtı Belediyesi	İlçe olmuştur.
6.	Varsak Belediyesi	Tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri Kepez İlçe Belediyesine katılmıştır
7.	Beldibi Belediyesi	Tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri Konyaaltı İlçe Belediyesine katılmıştır
8.	Doyran Belediyesi	Tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri Konyaaltı İlçe Belediyesine katılmıştır
9.	Yurtpınar Belediyesi	Tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri Aksu İlçe Belediyesine katılmıştır
10.	Aksu Belediyesi	Tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri Aksu İlçe Belediyesine katılmıştır
11.	Pınarlı Belediyesi	Tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri Aksu İlçe Belediyesine katılmıştır
12.	Düzlerçamı Belediyesi	Tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri Döşemealtı İlçe Belediyesine katılmıştır
13.	Çığlık Belediyesi	Tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri Döşemealtı İlçe Belediyesine katılmıştır
14.	Yeşilbayır Belediyesi	Tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleleri Döşemealtı İlçe Belediyesine katılmıştır

Kaynak: Ali Öztekin, Antalya'nın Yönetimi Antalya'da Yönetsel ve Siyasal Yapılanma (Kamu Kuruluşları, Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Örgütleri, Sendikalar ve Siyasi Partiler) Araştırması, Siyasal Yayınevi, Ankara, Haziran 2008: 326,327.

2007 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre nüfusu 2000'nin altına düşen 24 belde belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak köye dönüştürülmüştür. Bu beldeler: Bademağacı, Dağbeli, Ekşili, Karaveliler, Emişbeleni, Güzelbağ, Bademli, Cevizli, Güçlüköy, Kuyucak, Süleymaniye, Yarpuz, Akçay, Köprülü, Ortaköy, Senir, Ormana, Gömbe, Bozova, Büyükköy, Çomaklı, Yeşilyayla, Abdurrahmanlar, Belkıs'tır.

Tablo 10. 5747 Sayılı Kanunla Antalya'da Belediye, Köy ve Mahalle Sayılarında Meydana Gelen Değişim

	5747 sayılı Kanun Öncesi Belediye Sayısı (5216 Sayılı Kanuna Göre)	**5747 sayılı Kanun Sonrası Belediye Sayısı**
Büyükşehir Belediyesi	1	1
İlk Kademe Belediyesi	14	Yok
Büyükşehir İlçe Belediyesi	Yok	5
İlçe Belediyesi	14	14
Merkez Belde Belediyesi	5	1
İlçelerin Belde Belediyeleri	69	49
TOPLAM BELEDİYE	103	70
	5747 Sayılı Yasa Öncesi Köy Sayısı	**5747 Sayılı Yasa Sonrası Köy Sayısı**
Merkez Orman Köy	21	21
Merkez Köy	22	26
İlçe Köy Sayısı	495	515
TOPLAM KÖY	538	562
	5747 Sayılı Yasa Öncesi Mahalle Sayısı	**5747 Sayılı Yasa Sonrası Mahalle Sayısı**
İlk Kademe Belediyeleri Mahalleleri	181	181
Merkez Belde Belediyeleri Mahalleleri	19	6
İlçe Belediyeleri Mahalleleri	113	113
İlçelerin Belde Belediyeleri Mahalle	196	152
TOPLAM MAHALLE	509	452

Kaynak: Ali Öztekin, Antalya'nın Yönetimi Antalya'da Yönetsel ve Siyasal Yapılanma (Kamu Kuruluşları, Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Örgütleri, Sendikalar ve Siyasi Partiler) Araştırması, Siyasal Yayınevi, Ankara, Haziran 2008: 325,326.

Tablo 10'da 5747 sayılı Kanunla Antalya'da belediye, köy ve mahallelerinin sayısal değişimine yer verilmiştir, tablodan görüldüğü üzere 5747 sayılı kanun ile belediye ve mahalle toplam sayısında düşüş, köy sayısında da artış meydana gelmiştir. 5747 sayılı Kanun ile tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile büyükşehir sınırı içindeki bir başka belediyeye katılan ilk kademe belediyeleri ve köye dönüştürülen belde belediyelerinden bazılarının tepkileri yazılı ve görsel basında yer bulmuştur.

Örneğin 5747 sayılı Kanun ile Beldibi'nin Konyaaltı ilçesine bağlanması Beldibi Belediye Başkanlığı tarafından aşağıdaki gerekçelerle uygun görülmemiştir (Milliyet Akdeniz, 27 Şubat 2008):

- Beldibi 1977 yılında onaylanan Güney Antalya Turizm Gelişim Planı Beldibi sınırından Adrasan'a olan kıyı bandı alt yapı ve idari olarak bir bütünlük arz etmektedir.
- Bölgedeki tüm alt yapı entegrasyonu iç içedir.
- Antalya ile arada bulunan geçilmez Toros Dağları ve yaklaşık 15 kilometre mesafeden hizmet getirmek coğrafi ve fiziki şartlardan dolayı mümkün değildir.

Varsak Belediye Başkanlığı tarafından 5747 sayılı Kanunun 1.maddesinin (6) no'lu fıkrası gereğince Varsak ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliğinin kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Kepez ilk kademe belediyesine katılması konusunda Antalya İdare Mahkemesi Başkanlığı'na dava açılmıştır.

İdari statünün yanı sıra Varsak adının da kaldırılması konusunda kamuoyunda yer alan tepkiler dava metnine şöyle yansımıştır (**http://varsak.bel.tr/upload/page_** dosya/09030441059-0.doc):

- Aynı kanuni düzenleme yapılırken, Antalya'da "Döşemealtı" ve "Aksu"da uygulanan ölçütün, belki Antalya'nın en eski yerleşimlerinden biri olan, Adını tarihten alan, folklorik olarak özel bir değere sahip bulunan, binlerce yıllık antik ve "Varsak " adıyla yaklaşık 600 yıllık bir belde olan, 1973 yılında belediye tüzel kişiliğine kavuşan "Varsak" a gösterilmemesi anlaşılabilir değildir.
- 1973 yılında (Kepez Belediyesi kurulmadan 21 yıl önce) kurulan Varsak Belediyesi 12 Eylül Döneminde bile kapatılmamıştır. Varsak Belediyesine 12 Eylül döneminde bile yapılmayan bir işlem, Antalya'da ilk Türk yerleşim yerinin adını taşıyan Belediye'nin, emsallerine yapılan uygulama bile kendisinden esirgenerek, tamamen öznel nedenlerle tüzel kişiliğinin sona erdirilmesi nasıl mümkün olabilir?
- 1994 yılında konulan bir isim (Kepez), 1973 yılında belediye tüzel kişiliğini kazanan, tarihsel bir yerleşime / isme (Varsak'a) neden tercih edilmiştir?

"Kepez " adıyla bir yerleşim tarihte hiç olmadığı halde 1993 yılında Antal-

ya Büyükşehir Belediyesi kurulurken bir alt kademe belediye adı gerekli olduğu için bulunan " Kepez" adının, adeta "Varsak Belediyesini" ve "Varsak" Beldesi hemşehrilerini cezalandırır gibi seçilmiş olması, ne eşitlik ilkesine, ne kamu yararına uygundur.

3.4. Anayasa Mahkemesi ve Yüksek Seçim Kurulu Kararlarına Göre Antalya İli Belediye, Köy ve Mahalle Sayılarında Son Durum

6 Aralık 2008 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Anayasa Mahkemesi ve 2009/153 nolu Yüksek Seçim Kurulu kararlarına göre 5747 sayılı kanunla Antalya'da nüfusu 2000'in altına düşen ve köye dönüştürülmesi öngörülen 24 adet belde belediyesi[2] "belediye" statüsünü korumuştur. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün web sayfasında " 29 Mart Mahalli İdareler Seçiminde Seçilecek Mahalli İdare Organlarının Üye Sayıları" başlığıyla yer verilen tabloya göre Antalya ili belediye, köy ve mahalle sayısının son durumu aşağıda tablolaştırılmıştır.

Tablo 11. 29 Mart 2009 Tarihi İtibarıyla Antalya İli Belediye, Köy ve Mahalle Sayısı (Yerel Seçime Katılanlar)

	Yerel Seçime Katılanlar (29 Mart 2009)
Büyükşehir Belediyesi	1
İlk Kademe Belediyesi	Yok
Büyükşehir İlçe Belediyesi	5
İlçe Belediyesi	14
Merkez Belde Belediyesi	74
İlçelerin Belde Belediyeleri	
TOPLAM BELEDİYE	94
TOPLAM KÖY	551
TOPLAM MAHALLE	490

Kaynak: http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Home/Dokumanlar/secime_girecek_adaylar.xls

Antalya 5 büyükşehir ilçe belediyesine sahip, il sınırları içinde örgütlü 14 ilçesi bulunan 74 belde belediyeli bir il haline gelmiştir.

[2] Bademağacı, Dağbeli, Ekşili, Karaveliler, Emişbeleni, Güzelbağ, Bademli, Cevizli, Güçlüköy, Kuyucak, Süleymaniye, Yarpuz, Akçay, Köprülü, Ortaköy, Senir, Ormana, Gömbe, Bozova, Büyükköy, Çomaklı, Yeşilyayla, Abdurrahmanlar, Belkıs.

SONUÇ

Türkiye'de devletin yürütme gücü, merkezi (başkent örgütlenmesi-taşra uzantıları-il, ilçe yönetimleri) ve yerinden yönetim (yerel yönetim örgütleri) esasına göre örgütlenmiştir. 2004 yılından itibaren yerinden yönetim sisteminin yapı ve işleyişinin düzenlendiği temel kanunlar değiştirilerek, özellikle belediyelerin idari sınır, statü ve sayılarında önemli bir dönüşüm gerçekleştirilmiştir. Beş yıllık bu süreçte; bir yerleşim merkezinde belediye kurulabilmesi için 1930'lardan bu yana uygulanan 2000 nüfus ölçütü değişmiş, 5393 sayılı belediye kanunundaki mesafe şartı ile büyük belediyelerin sınırları daha da genişleyecek duruma getirilmiş, 5216 sayılı kanunla büyükşehir belediye sınırları genişlemiş, sınır genişlemesiyle büyükşehir içinde kalan daha önce ilçe belediyesi olan belediyeler, büyükşehir ilçe belediyesine, belde belediyeleri ilk kademe belediyesine, köyler mahalleye dönüşmüştür. 5747 sayılı kanunla büyükşehir belediye sınırları içinde yeni ilçeler kurulmuş, ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak bu belediyelerin mahalleleri büyükşehir ilçe belediyelerine katılmıştır. Nüfusu 2000'in altına düşen belediyeler ise köye dönüştürülmüştür. 5216 sayılı kanunla Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin sınırları genişlemiş, sınır içinde kalan 11 belde belediyesi ilk kademe belediyesine dönüşmüş, 7 adet köy büyükşehirin mahallesi olmuştur. 5747 sayılı kanunla ise; Antalya 5 ilçeli büyükşehir haline getirilmiş, 14 adet ilk kademe belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılmış, kaldırılan belediyelerin mahalleleri büyükşehir ilçe belediyelerine mahalle olarak bağlanmıştır.

Ülkemizde belediye tüzel kişiliğinin kazanılabilmesi için kanunla belirlenmiş nüfus ölçütüne sahiplik yeterli olmakta, yine kanunda belirtilen mesafe şartı ve pergel hesabıyla köyler kent mahallesine dönüşmekte, belediye sınırları değişmektedir. Hangi kente hangi ilçe ve beldelerin bağlanması gerektiği, kentleşme sorunlarının artıp artmayacağı ya da sorunların çözüme kavuşup kavuşmayacağı, yerel, kültürel, çevresel değerlerin, hizmet verimliliği ve etkinliğinin, imar düzeni, alt yapı ve coğrafi konumun dikkate alınıp alınmadığı, yasal düzenlemelerde ele alınması gereken konulardır. 2004 yılından itibaren beş yıl gibi kısa bir dönem içinde yerleşim yerlerinde meydana gelen idari statü değişimi sadece kâğıt üzerinde yazıldığı gibi basit bir ad/ sıfat değişimi değil, yönetsel, ekonomik, siyasal ve sosyal boyutları olan bir değişimdir. Değişimin bu boyutları göz önüne alınarak aşağıdaki değerlendirmelerde bulunulabilir:

Büyükşehir ve nüfusu 50.000 ve üzerindeki belediyelere eklenen yeni yerleşim bölgelerinin merkeze uzaklıkları da dikkate alındığında, yönetsel anlamda yeni düzenlemelere gerek duyulacağı açıktır. Planlama, örgütleme, motivasyon, eşgüdüm, izleme ve denetleme aşamalarının her biri için yönetsel anlamda yeni düzenlemelere gidilmesi gerekecektir (Öztunalı Kayır ve Akıllı, 2006: 359).

Belediye sınırlarının genişlemesi ile meclis üye sayısı artacaktır. Yerel seçimlerde eklenen nüfusun kullandığı oyun yönünde, kentteki siyasal görüntünün de değişebileceği söylenebilir.

Dönüşüm süreci yatırım ve kaynak ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Kanunlarla meydana gelen değişim "hizmet alanının genişlemesi" (başat belediyelerin büyümesi) anlamına geldiğinden, yeni eklenen belediye ve köylere alt yapı, su, çöp ve kanalizasyon gibi hizmetlerin götürülmesi gereği, hizmet-yatırım ve personel giderleri açısından yüklü bir finansmanı gerektirecektir. Belediyenin hizmet götürmesi, yeni eklenen köy ve belediyelerin vergilendirilmesi, hizmet aboneliklerinin sağlanması gibi sonuçları doğuracaktır. Ülkemiz belediyelerinin kaynak sıkıntıları, mevcut yerleşim alanına hizmet götürmekte zorlandıkları göz önünde bulundurulduğunda genişleyen sınırlarla özelleştirmeye dayalı bir hizmet sunumu ağırlık kazanacak, kentsel rant sorunu derinleşebilecektir.

Değişim, özellikle belediye iken köye dönüşme sürecini yaşayacak olan nüfusun, hemşehrilerin, yöneticilerin zor kabullenebileceği, gerçekleştirilmesi zor bir değişimdir (Öner ve Şen, 2008, s.424). Tam tersine köy iken mahalleye dönüşme süreci de sosyal açıdan önemli sonuçları olan bir değişimdir. Kentleşmenin toplumsal değişme boyutunu kentlileşme hareketi oluşturur (Keleş, 2000, s.20). Kanuni düzenlemelerle tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüşen köylerdeki insanlar yasal değişim sonrası birden "kentli" sıfatına sahip olacaklardır. Kavruk'a göre insanlar ya köyde yaşarlar ya da mahallede. Bunun başka bir alternatifi yoktur. Ancak yerleşim yerlerinin statülerinde yapılacak kanuni bir değişiklik insanların köylü mü yoksa mahalle açısından kentli mi olacağını da belirleyebilmektedir. Böylece bir gün önce köylü olan ertesi gün kentli olabilmekte, kentli olduğunu sananlar da kendisini köylü olarak bulabilmektedirler (Kavruk, 2008, s.60). Bu insanların kentsel yaşama uyum sağlamaları beklenecektir. Özellikle köylerde halkın kamusal ihtiyaçlarının karşılanması konusunda -kuyudan, ortak çeşmeden ücretsiz su ihtiyaçlarını gidermeleri gibi- farklı alışkanlıklara sahip olması söz konusudur. Değişimle birlikte önemli bir sosyo ekonomik gelişmenin sağlanabileceği söylenebilirse de, bu gibi alışkanlıkların değişmesi sürecinde bir takım sorunlar çıkabilecektir. Ayrıca köyde sahip olunan ortak mal varlığı artık daha geniş bir topluluğa yani belediye genelindeki tüm sakinlerin kullanımına açılacaktır. Köy sakinlerinin bireysel olarak sahip oldukları bağ bahçe ve tarla gibi arazilerinin artık imara açılabilir hale geleceği, arsaya dönüşebileceği düşünülmelidir. Ekonomik uğraşı olarak da kırsal alana ilişkin ekonomik ilişkilerin de değişmesi istenecektir. Hayvancılık, tarımcılık uğraşıları şekil değiştirecektir. Bu yerleşim yerlerinde belediyeler belediye bütünlüğünü gözeterek yatırımlar ve planlamalar yapacaktır (Kavruk, 2008, s.60).

5747 sayılı kanun kapsamında kapatılan yani tüzel kişilikleri kaldırılan küçük belediyelerde yaşayan halkın ve yerel yöneticilerin bu kararı nasıl karşıladıklarını ortaya koymak amacıyla Isparta'da yapılan bir araştırmada (Aktel vd., 2008, s.464);

- Kapatılan belediyelerin borçlarının ileri sürüldüğü gibi çok fazla olmadığı,
- Küçük belediye olmalarına rağmen yerel hizmetler açısından etkin ve verimli çalıştıkları,
- Halkın kapatılma kararını yerinde bir karar olarak görmediği, kapatma kararı alınırken fikirlerinin alınmadığı ve demokratik bir hakkın ellerinden alındığını düşündükleri,
- Kapatma sürecinin merkezileşme eğilimini artıracağı yönünde sonuçlar ortaya konmuştur.

1993 yılından bu yana mevzuatla oluşturulan değişim sürecinin Antalya'da da yönetsel, ekonomik ve sosyal açıdan etkileri olmuştur. Her şeyden önce 5216 sayılı kanunla Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin sınırları yaklaşık 3 kat genişlemiştir. Bu da daha fazla nüfus, hizmet, personel, kaynak ve yeni düzenlemeler anlamına gelmektedir.

Çalışmada genel hatlarıyla Antalya örneğiyle ele alınan, ülke nüfusun çok önemli bir kısmını ilgilendiren ve çok kısa zamanda gerçekleştirilen bu dönüşüm sürecinin derinlemesine irdelenmesi gereklidir. Belediye tüzel kişiliğinin kazanılabilmesi için nüfus ölçütünün yeterli olup olmadığı, büyükşehir sınırlarının genişlemesi ile köylerin büyükşehirin mahallesi haline dönüşmesinden yerel halkın sosyal veya ekonomik açıdan nasıl etkilendiği, sınır genişlemesinin kent meclisindeki siyasi oluşumu nasıl etkilediği ya da ne gibi yönetsel sorunlar doğurduğu konuları, sadece bir yerleşim merkezi özelinde incelenebilecek, başlı başına önemli birer ampirik araştırma alanlarıdır. Bu konularda bilim insanları ve uzmanların literatüre yapacağı katkılar ülkemiz yönetim sistemi açısından yarar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Aktel, M. vd. (2008). 5747 Sayılı Yasa Kapsamında Kapatılan Belediyeler: Isparta Örneği, Yurttaş F., Köseoğlu Ö. ve Gülener S. (der.) 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı içinde, Erkam Matbaa, İstanbul, 445–466.

Arıkboğa, E. (2008). Belediyelerde Ölçek Reformu, Birlik, Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği Dergisi, Yıl:7, Sayı:9, 32-35.

Çoker, Z. (1981). Kırsal Alanda Yerel Yönetim Sorunları ve Çözüm Yolları, Türk İdare Dergisi, 381, İç İşleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayını, Ankara, 69–99.

Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) (2005). Türkiye İstatistik Yıllığı, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayını, Ankara.

Dönmez, Z. (2008). Köylerin Mahalleye Dönüşmesi, Memleket Mevzuat Aylık Yerel Süreli Yayın, 3 (34), Ankara, 12–15.

Erençin, A. (2004). Türk Yerel Yönetim Sisteminin Kısa Tarihi ve 2004 Yılı Reformu, Yerel Yönetimler Kongresi-Dünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Bildiriler Kitabı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayını, Biga Çanakkale.

Güler, B. (1992). Belediyeleşme Sürecinin Sayısal Özellikleri, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 1 (6), Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, Ankara, 19–29.

Güler, B. Ayman (2008). Antalya İdari Sınır Değişimi Forumu, Antalya.

Gürsoy, E. Z. (2008). Cumhuriyet Döneminde Yeni İl ve İlçe Kurulmasındaki Yaklaşımlar, Türk İdare Dergisi, 458, İç İşleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayını, Ankara, 81–94.

Kavruk, H. (2008). 2004 ve Sonrası Yerel Yönetim Reform Girişimleri Açısından Köy ve Mahalle Yönetimleri, Yurttaş F., Köseoğlu Ö. ve Gülener S. (der.) 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı içinde, Erkam Matbaa, İstanbul, 55–69.

Keleş, R. (2000). Yerinden Yönetim ve Siyaset, Cem Yayınevi, İstanbul.

Milli Prodüktivite Merkezi (2006). Belediyelerde Verimlilik Artırma Hizmetleri Gereksinmesi ve Yönetimi, Milli Prodüktivite Merkezi Yayını, Ankara.

Milliyet Akdeniz, 27 Şubat 2008.

Öner, Ş. ve Şen L. M. (2008). 5747 Sayılı Yasanın Kentsel Alan Yönetimine Etkileri: Uşak Kentsel Alan Örneği, Yurttaş F., Köseoğlu Ö. ve Gülener S. (der.) 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı içinde, Erkam Matbaa, İstanbul, 419–444.

Öztekin, A. (2005). Yönetim Bilimi, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Öztekin, A. (2008). Antalya'nın Yönetimi Antalya'da Yönetsel ve Siyasal Yapılanma (Kamu Kuruluşları, Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Örgütleri, Sendikalar ve Siyasi Partiler) Araştırması, Siyasal Yayınevi, Ankara.

Öztunalı, Kayır G. ve Akıllı H. (2006). Antalya Su Hizmetlerinde Özelleştirme, Çınar T. ve Kendir Özdinç H (edit.) Su Yönetimi: Küresel Politika ve Uygulamalara Eleştiri içinde, Memleket Yayınları, Ankara, 317–379.

Pirler, O. (1988). Yeni Belediyeler, Türk İdare Dergisi, 378, İç İşleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayını, Ankara, 447–453.

Yazarsız (2008). Belediyeler Altüst Edildi, Memleket Mevzuat Aylık Yerel Süreli Yayın, 3 (34), Ankara, 8–11.

1580 Sayılı Belediye Kanunu (RG Tarih: 03.04.1930 / Sayı:1471).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu (RG Tarih: 23.07.2004 / Sayı: 25531).

5393 Sayılı Belediye Kanunu (RG Tarih: 13.07.2005 / Sayı: 25874).

5747 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (RG Tarih: 22.03.2008 / Sayı: 26824).

5390 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG Tarih: 13.07.2005 /Sayı:25874).

Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 Sayılı Kanunun Uygulanması ile İlgili Yönetmelik (RG Tarih: 12.12.1984 / Sayı: 18603).

Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı Genel Gerekçesi, **http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ ss117m.htm**

Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı Hakkında İçişleri Komisyonu Raporu, **http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/ donem23/yil01/ss117m.htm**

http://www.mahalliidareler.gov.tr/Home/Dokumanlar/5747_gore_bel_son_durumu.doc

http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Home/Dokumanlar/secime_girecek_adaylar.xls

http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Mahalli/Istatistik.aspx

http://varsak.bel.tr/upload/page_dosya/09030441059-0.doc

http://www.antalya.bel.tr/tr/bel_kurumsal/yetki_alani.cfm

http://www.ysk.gov.tr/ysk/index.html.